

KLAGANDE

1. Altia Plc
2. Altia Sweden AB, 556610-3056

Ombud: Advokaterna Siri Alvsing och Jonas Löfgren

MOTPART

Livsmedelsverket

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Förvaltningsrätten i Uppsalas dom den 28 februari 2020
i mål nr 1659-17, se bilaga A

SAKEN

Skyddad geografisk beteckning

KAMMARRÄTTENS AVGÖRANDE

1. Kammarrätten bifaller överklagandet på så sätt att det i produktspecifikationen för den geografiska beteckningen *Svensk Aquavit/Svensk Akvavit/Swedish Aquavit* inte ska uppställas krav på att vattnet och etylalkoholen som används vid spädningen ska ha svenskt ursprung och att spädningen ska göras i Sverige.
2. Kammarrätten avslår överklagandet i övrigt.

YRKANDEN M.M.

Altia Plc och Altia Sweden AB yrkar i första hand att den beslutade kravspecifikationen för *Svensk Aquavit/Svensk Akvavit/Swedish Aquavit* (härefter Svensk Akvavit) ska ersättas med en kravspecifikation i den lydelse som bolagen har föreslagit, alternativt i en lydelse som kammarrätten finner lämplig. I andra hand yrkas att det överklagade beslutet ska undanröjas.

Altia och Altia Sweden för fram bl.a. följande. Livsmedelsverket har fattat sitt beslut på bristfälliga underlag som i huvudsak tagits fram av en organisation som inte representerar branschviljan. Detta har lett till att beslutet har blivit felaktigt. Det ifrågasätts inte att svenska råvaror ska användas för produktion av akvavitdestillatet och att de produktionssteg som ger koncentratet ska ske i Sverige, eftersom den expertis som krävs vid destilleringen bara finns här. Kraven på att vattnet och den neutrala etylalkoholen som används vid spädningen är av svenskt ursprung och att spädningen sker i Sverige överensstämmer dock inte med de traditionella tillverkningsmetoderna och skyddar inte heller akvavitens kvalitet i något avseende.

I förordning (EG) nr 110/2008 om definition, beskrivning, presentation och märkning av, samt skydd av geografiska beteckningar för, spritdrycker, samt om upphävande av förordning (EEG) nr 1576/89 (2008 års spritförordning) framgår uttryckligen att vattnet inte får påverka produkten och att det måste vara förenligt med särskilda EU-direktiv om vattenkvalitet, vars krav innebär att vattnets ursprung blir oväsentligt. Samma resonemang gör sig gällande avseende etylalkoholens ursprung, eftersom den ska vara just neutral.

Konsumenternas förväntningar är inte i sig något som ska skyddas enligt det unionsrättsliga regelverket. Om dessa förväntningar saknar grund,

vilket är fallet med användningen av svenskt vatten och svensk etylalkohol, finns inte heller någon koppling mellan vattnets och/eller etylalkoholens egenskaper och Svensk Akvavits anseende. Att konsumenternas förväntningar är beroende av produktens kvalitet har klargjorts av EU-domstolen i mål C-388/95, *Belgien mot Spanien*. Om konsumenternas förväntningar på egen hand skulle kunna motivera krav i en kravspecifikation skulle det betyda att traditionella tillverkningsmetoder riskerar att behöva ändras för att överensstämma med den berörda kravspecifikationen.

Underinstansernas bedömning att konsumentförväntningar kan användas för att motivera de aktuella kraven leder till att det i praktiken uppställs krav på att samtliga steg, förutom tappning, ska ske inom det geografiska området. Detta kan jämföras med skyddade ursprungsbeteckningar där krav ställs på att samtliga produktionssteg ska ske inom det geografiska området. EU-lagstiftaren har dock undantagit spritdrycker från tillämpningsområdet för de skyddade ursprungsbeteckningarna. Att konsumentförväntningar inte i sig kan motivera krav på t.ex. vatten av visst ursprung bekräftas även i en skrivelse från EU-kommissionen till Sverige inom ramen för ett pilotförfarande som kommissionen inlett med anledning av ett fördragsbrottsklagomål från ett svenskt bolag avseende kravspecifikationen för den geografiska beteckningen Svensk Vodka. Om att konsumentförväntningar ändå skulle kunna motivera krav i kravspecifikationen måste Livsmedelsverket visa att konsumenterna faktiskt har de förväntningar som påstås. Livsmedelsverket har inte presenterat någon sådan bevisning.

Kravet på spädning i Sverige kan inte motiveras med hänvisning till att det är ett produktionssteg som kräver särskild expertis eller till Livsmedelsverkets kontrollmöjligheter för att säkra marknaden mot förfalskningar eller kopior, eftersom sådana kontroller kan genomföras av produktcertifieringsorgan. Sammanfattningsvis är kraven på vatten

och neutral etylalkohol av svenskt ursprung samt spädning i Sverige inte lämpliga, nödvändiga och proportionerliga. Kraven är således otillåtna enligt unionsrätten och ska utgå ur kravspecifikationen.

Kravspecifikationen innehåller även en allmän beskrivning av Svensk Akvavits bakgrund och historia som bör korrigeras. Beslutet är överklagbart också i denna del och borde ha prövats av förvaltningsrätten.

Livsmedelsverket anser att överklagandet ska avslås och för fram bl.a. följande. Det har inte förekommit några brister i handläggningen som har påverkat utgången i ärendet. Det saknas därför grund för upphävande av beslutet.

Syftet med geografiska beteckningar är att garantera att produkten helt eller delvis kommer från ett visst geografiskt område och att den har vissa särskilda egenskaper. Definitionen av akvavit framgår av bilaga II p. 24 till 2008 års spritförordning. Ytterligare krav får ställas upp i en kravspecifikation för att en akvavit ska få märkas med en geografisk beteckning om det krävs för att skydda produktens kvalitet, rykte eller andra egenskaper.

För att en produkts goda rykte ska bestå krävs att produkten når upp till konsumenternas förväntningar. Det ifrågasätts inte att det är en produkts faktiska egenskaper som vanligtvis till största delen torde ligga till grund för konsumenternas förväntningar. En produkts rykte med anledning av konsumenternas förväntningar kan dock även ha sin grund i andra omständigheter, såsom var produkten färdigställdt samt varifrån en stor del av innehållet av den färdiga produkten kommer. För att ha relevans vid utformandet av en kravspecifikation ska det handla om förväntningar som grundar sig i hur/var en produkt traditionellt har framställts. Det finns därför inte någon risk för att eventuella ändrade förväntningar hos konsumenterna skulle medföra att kravspecifikationerna måste ändras.

Akvavit har sedan lång tid tillbaka tillverkats i Sverige och traditionellt sett har drycken färdigställts med svensk etylalkohol och svenskt vatten. Det är därför nödvändigt att hela processen vid tillverkningen sker i Sverige på traditionellt sätt för att säkerställa att Svensk Akvavit behåller sitt goda rykte mot bakgrund av konsumenternas förväntningar.

En geografisk beteckning får användas på en färdig spritdryck. En spritdryck färdigställs genom utspädning. Det finns därmed inga hinder mot att ställa upp krav på var en spritdryck ska spädas för att få märkas med en geografisk beteckning. Ett krav på att produkten färdigställs i Sverige ökar dessutom möjligheterna att säkra marknaden från förfälskningar.

SKÄLEN FÖR KAMMARRÄTTENS AVGÖRANDE

Vad målet gäller

Svensk Akvavit är en geografisk spritbeteckning som alltsedan Sveriges anslutning till EU har varit en skyddad geografisk beteckning enligt unionsrättsliga regler för sådana beteckningar. Huvudfrågan i målet är hur produktspecifikationen (f.d. kravspecifikationen) för Svensk Akvavit ska utformas. Mot bakgrund av den unionsrättsliga regleringen och den omständigheten att den version av produktspecifikationen som Livsmedelsverket har beslutat om har granskats på EU-nivå aktualiseras också frågan om rätten att få produktspecifikationen prövad i nationell domstol och vad denna prövning i sådant fall omfattar.

Allmänt om geografiska beteckningar m.m.

Unionsrättsliga regler om registrering och skydd av ursprungsbeteckningar och/eller geografiska beteckningar är en del av EU:s jordbrukspolitik och finns på förordningsnivå för flera olika produktkategorier, exempelvis jordbruksprodukter, livsmedel, vin och

spritdrycker. Ursprungsbeteckningar och geografiska beteckningar är kollektiva immaterialrätter som anger att produkten i fråga har en koppling till ett visst geografiskt område. För ursprungsbeteckningar gäller att *samtliga* produktionsled ska ske i det avgränsade geografiska området, medan det för geografiska beteckningar gäller att åtminstone *ett* av produktionsleden måste äga rum i området.

Det unionsrättsliga regelverket för ursprungsbeteckningar och geografiska beteckningar bygger på ett system där det är kommissionen som efter granskning av en ansökan fattar beslut om registrering, medan det åligger medlemsstaten att kontrollera att ansökan är motiverad och uppfyller kraven i regleringen innan den överlämnas till kommissionen. Ansökan till den behöriga myndigheten i medlemsstaten ska som huvudregel lämnas in av en grupp producenter som arbetar med de produkter vars namn föreslås för registrering. Efter registrering av en ursprungsbeteckning eller geografisk beteckning omfattas beteckningen av skydd mot bl.a. obehörigt bruk och alla typer av förfaranden som kan vilseleda konsumenten om produktens verkliga ursprung.

För att producenterna ska få använda en registrerad beteckning för sina produkter och få del av det unionsrättsliga skyddet måste produkterna överensstämma med den produktspecifikation som gäller för beteckningen i fråga. En sådan produktspecifikation lämnas normalt in med ansökan och fastställs i samband med kommissionens beslut om registrering. Det åligger medlemsstaterna att utöva den kontroll och tillsyn som behövs för att säkerställa att de produkter som finns på marknaden överensstämmer med det unionsrättsliga regelverket.

Regleringen av geografiska spritbeteckningar

Vid tidpunkten för det beslut av Livsmedelsverket som ska prövas i detta mål fanns den unionsrättsliga regleringen av geografiska

spritbeteckningar i 2008 års spritförordning. Denna förordning är numera upphävd och har ersatts av förordning (EU) 2019/787 om definition, beskrivning, presentation och märkning av spritdrycker, användning av namn på spritdrycker i presentation och märkning av andra livsmedel, skydd för geografiska beteckningar för spritdrycker, användning av jordbruksalkohol och destillat av jordbruksprodukter i alkoholhaltiga drycker samt om upphävande av förordning (EG) nr 110/2008 (2019 års spritförordning). Förordningen tillämpas i sin helhet sedan den 25 maj 2021 och omfattar, liksom tidigare förordningar på området, endast geografiska beteckningar.

I artikel 3.4 i 2019 års spritförordning definieras en geografisk beteckning som en beteckning som anger att en spritdryck har sitt ursprung i ett land, eller i en region eller en plats i ett land, i fall då spritdryckens kvalitet, anseende eller andra egenskaper i allt väsentligt kan tillskrivas dess geografiska ursprung. Artikelns lydelse är i princip identisk med motsvarande bestämmelse i 2008 års spritförordning (artikel 15.1).

2019 års spritförordning innehåller detaljerade förfaranderegler för registrering, ändring och eventuell avregistrering av en geografisk spritbeteckning. Reglerna bygger vidare på de tidigare bestämmelserna, men har vidareutvecklats med grund i motsvarande regler i förordning (EU) 1151/2012 om kvalitetsordningar för jordbruksprodukter och livsmedel. Innebörden av reglerna är bl.a. att fysiska eller juridiska personer med berättigade intressen har möjlighet att komma med invändningar mot en registrering (artikel 27). Möjligheten att komma med invändningar mot en registrering på EU-nivå fanns även i 2008 års spritförordning. Enligt 2019 års spritförordning ska även ett nationellt invändningsförfarande äga rum innan medlemsstaten överlämnar en ansökan till kommissionen (artikel 24.6). I förordningen finns en uttrycklig bestämmelse om att fysiska eller juridiska personer som har ett

berättigat intresse i ärendet ska ges tillfälle att överklaga en medlemsstats beslut att tillstyrka en ansökan om registrering och överlämna den till kommissionen (artikel 24.7).

Precis som enligt 2008 års spritförordning gäller enligt 2019 års spritförordning att en ansökan om registrering måste åtföljas av en produktspecifikation som åtminstone ska innehålla bl.a. en beskrivning av spritdryckens särskilda egenskaper vid jämförelse med andra spritdrycker i samma kategori samt uppgifter om sambandet mellan en viss kvalitet, anseendet eller en annan egenskap hos spritdrycken och dess geografiska ursprung (artikel 22). Förordningen ger en möjlighet att nationellt ställa upp strängare krav än förordningens men de måste fortfarande vara förenliga med unionsrätten och får inte tillämpas i förhållande till spritdrycker framställda i andra länder (artikel 45).

Tidigare skyddade geografiska beteckningar saknade produktspecifikationer, vilket medförde ett särskilt reglerat förfarande i 2008 års spritförordning i syfte att fastställa produktspecifikationer även för dessa beteckningar. Enligt den särskilda regleringen skulle medlemsstaterna för varje geografisk beteckning som var registrerad i bilaga III den 20 februari 2008 lämna in en produktspecifikation till kommissionen senast den 20 februari 2015 (artikel 20.1). Följden av att inte lämna in en produktspecifikation i rätt tid var att det unionsrättsliga skyddet för den geografiska beteckningen upphörde (artikel 20.3).

Livsmedelsverkets beslut och kommissionens granskning

Livsmedelsverket skulle utföra de uppgifter som en medlemsstat hade när det gällde produktspecifikationer för spritdrycker enligt artikel 20 i 2008 års spritförordning. Svensk Akvavit är en geografisk beteckning som omfattades av den aktuella regleringen. Livsmedelsverket beslutade den 23 februari 2017 att överlämna en slutligt korrigerad version av

produktspecifikationen för Svensk Akvavit till kommissionen och den innehåller bl.a. kraven på att endast svenskt vatten och svensk etylalkohol får ingå i produkten och att blandningen med vatten och etylalkohol måste ske i Sverige. Det är detta beslut som Altia och Altia Sweden har överklagat till förvaltningsdomstol.

Resultatet av kommissionens granskning av produktspecifikationen tillkännagavs i mars 2019 i Europeiska unionens officiella tidning (se 2019/C 115/11). Kommissionen angav att bl.a. den geografiska beteckningen Svensk Akvavit uppfyllde de villkor som fastställs i artikel 15.1 i 2008 års spritförordning. Vidare angavs att granskningen inte omfattade någon kontroll av att andra tillämpliga regler följdes, bl.a. krav i specifikationen om att buteljering och/eller utspädning måste ske i det geografiska området, eftersom de inte rör definitionen av geografiska beteckningar.

Kommissionens granskning innebär att bl.a. den geografiska beteckningen Svensk Akvavit fortsatte att vara omfattad av det skydd som följer av en registrering enligt 2008 års spritförordning. Ikraftträdandet av 2019 års spritförordning innebär att bl.a. Svensk Akvavit numera i stället omfattas av skyddet enligt denna förordning och därför har förts in i det elektroniska register över skyddade geografiska beteckningar som nu har inrättats (artikel 33 och artikel 37).

Vad kammarrätten ska pröva

Som framgår ovan har Livsmedelsverkets beslut fattats med anledning av en specialreglering i 2008 års spritförordning som numera är upphävd. Därtill har förfarandet med anledning av Livsmedelsverkets överlämnande av produktspecifikationen avslutats genom kommissionens tillkännagivande i mars 2019. Frågan är vilken betydelse dessa

omständigheter har för den process angående utformningen av produktspecifikationen som pågår i nationell domstol.

2019 års spritförordning tillämpas i sin helhet sedan den 25 maj 2021 och det är i denna förordning som kammarrättens prövning bör ha sin utgångspunkt. Förordningen anger att det på nationell nivå ska finnas möjligheter att komma med invändningar mot en ansökan och att överklaga ett myndighetsbeslut att tillstyrka och lämna in ett ärende till kommissionen. I svensk rätt finns det, enligt 20 § lagen (2009:1424) om kontroll av skyddade beteckningar på jordbruksprodukter och livsmedel, en rätt att överklaga beslut som en statlig förvaltningsmyndighet har fattat enligt de EU-bestämmelser som lagen kompletterar. De EU-bestämmelser som avses är bl.a. 2019 års spritförordning.

EU-domstolens dom i mål C-785/18, *GAEC Jeanningros* ger stöd för att rätten till domstolsprövning kan göras gällande trots att kommissionen har slutfört granskningen av en produktspecifikation. Domstolen har dessutom uttalat att tyngdpunkten vid prövningar av såväl ansökningar om registrering av en ny geografisk beteckning som ändringsansökningar avseende en sådan beteckning ligger hos medlemsstaten, eftersom det är i de nationella myndigheternas beslut som samtliga omständigheter verkligen har beaktats (p. 35–37).

Kammarrätten anser mot denna bakgrund att fysiska eller juridiska personer med berättigade intressen har rätt till en prövning i nationell domstol av produktspecifikationen för Svensk Akvavit trots att kommissionens granskning är avslutad, och att en sådan prövning inte ska begränsas till att enbart gälla de uttryckliga kraven i produktspecifikationen.

Altia och Altia Sweden har uppgett att de producerar flera kända akvavitsorter och att dessa inte kommer att uppfylla kraven för Svensk

Akvavit om den beslutade produktspecifikationen står fast.

Kammarrätten anser att bolagen med hänsyn till dessa omständigheter har ett sådant intresse beträffande produktspecifikationens utformning att de omfattas av rätten till domstolsprövning (jfr EU-domstolens dom i mål C-53/20, *Hengstenberg GmbH & Co. KG*, p. 53).

Enligt kammarrättens mening ingår det inte i domstolsprövningen att ta ställning till om produktspecifikationen ska ersättas med den alternativa produktspecifikation som bolagen har tagit fram. Det är i stället bolagens invändningar mot Livsmedelsverkets slutliga version av produktspecifikationen för Svensk Akvavit som ska prövas.

Det som Altia och Altia Sweden har fört fram ger inte stöd för att det överklagade beslutet som sådant eller Livsmedelsverkets handläggning av ärendet har sådana brister att beslutet ska undanröjas. Den fråga som kammarrätten ska pröva är därför om den beslutade produktspecifikationen ska ändras i någon del med anledning av bolagens invändningar mot kraven på svenskt vatten, svensk etylalkohol och spädning i Sverige samt mot beskrivningen av Svensk Akvavits bakgrund m.m.

Kraven på svenskt vatten, svensk etylalkohol och spädning i Sverige

Utgångspunkter för prövningen av kraven

I 2019 års spritförordning finns inte några detaljerade bestämmelser om spädning med vatten och alkohol. Det gäller både för spritdrycker generellt och för den särskilda spritdrycken akvavit. Det framgår endast att om vatten tillsätts i framställningen av spritdrycker får vattnet ha behandlats på visst sätt och måste uppfylla kraven i två EU-direktiv om kvaliteten på dricksvatten respektive utvinning och saluförande av naturliga mineralvatten. Dessutom ska alkoholhalten, efter tillsatsen av vatten, fortfarande uppfylla relevanta krav för spritdrycken i fråga när det

gäller lägsta alkoholhalt, vilket för akvavit är 37,5 volymprocent (artikel 2 f och bilaga I, p. 24). Tillsats av alkohol är tillåten vid tillverkning av akvavit, men regleras inte i övrigt (artikel 7.3 b och bilaga I, p. 24). Förordningens regler om vatten och tillsats av alkohol medför alltså inget hinder mot att i en produktspecifikation uppställa krav på ett visst nationellt ursprung på det vatten och den alkohol som spädningen görs med. Det kan också konstateras att kommissionens granskning av produktspecifikationen för bl.a. Svensk Akvavit inte har omfattat en kontroll av kravet på att spädning måste ske i det geografiska området, eftersom kravet inte rör definitionen av geografiska beteckningar.

I bestämmelserna om produktspecifikationer för geografiska beteckningar anges bl.a. att det ska finnas uppgifter om sambandet mellan en viss kvalitet, anseendet eller en annan egenskap hos spritdrycken och dess geografiska ursprung (artikel 22 f). Eventuellt strängare nationella krav ska även dessa vara förenliga med unionsrätten (artikel 45). Krav på spädning i Sverige med svenskt vatten och svensk etylalkohol innebär att samtliga produktionssteg måste ske inom det geografiska området. Det ligger i sakens natur att krav av detta slag har en hindrande effekt när det gäller den fria rörligheten för varor. Det är därför en grundläggande förutsättning att sådana krav är lämpliga, nödvändiga och proportionerliga i förhållande till syftet att skydda den geografiska beteckningens kvalitet, anseende eller andra egenskaper för att de ska vara förenliga med regelverket för geografiska beteckningar (jfr bl.a. EU-domstolens mål C-161/09, *Kakavetsos-Fragkopoulos* och mål C-108/01, *Consorzio del Prosciutto di Parma och Salumificio S.Rita*).

Motiveringar med hänsyn till kvalitet m.m.

Livsmedelsverket har bl.a. motiverat kraven på spädning av akvavitdestillatet med vatten och etylalkohol av svenskt ursprung och att detta ska göras i Sverige med att dessa krav är nödvändiga för att

upprätthålla Svensk Akvavits kvalitet och andra egenskaper som är förknippade med produkten.

När det gäller kraven på svenskt vatten och svensk etylalkohol har Livsmedelsverket fört fram att den färdiga akvaviten till stor del består av dessa komponenter och att det är av avgörande betydelse för produktens kvalitet att de har svenskt ursprung. Avseende etylalkoholens ursprung har Altia och Altia Sweden hänvisat till ordalydelsen i den beslutade produktspecifikationen där det anges att etylalkoholens karaktär är neutral. Bolagen menar vidare att det inte går att tala om en enhetlig svensk vattenkvalitet, eftersom vattnets egenskaper skiljer sig åt beroende på var i landet vattnet kommer från och vilken typ av vattendrag det rör sig om. Denna uppfattning får även stöd av Livsmedelsverkets konsekvensutredning från den 12 december 2016, där det bl.a. anges att det svenska vattnet är dricksvatten som kan komma från såväl ytvatten som från grundvatten. Enligt myndighetens egen analys i konsekvensutredningen kan den omständigheten att det inte är mer preciserat vilket vatten som ska användas tala emot att det finns skäl att uppställa ett krav på svenskt vatten.

Kammarrätten bedömer att utredningen inte ger stöd för att akvavitens kvalitet eller särskilda egenskaper påverkas i någon nämnvärd utsträckning av att vattnet och etylalkoholen som används vid spädningen är av svenskt ursprung. Livsmedelsverket har alltså inte visat att kraven på svenskt vatten och svensk etylalkohol har ett tillräckligt tydligt samband med Svensk Akvavits kvalitet m.m. Kraven är därför inte lämpliga, nödvändiga och proportionerliga i förhållande till syftet att skydda den geografiska beteckningen i dessa avseenden.

När det gäller spädning av akvaviten i Sverige har Livsmedelsverket fört fram att detta är ett steg i produktionen som kräver yrkesskicklighet och att spädning utomlands skulle äventyra akvavitens kvalitet och särskilda

karaktär. Kammarrätten anser dock, i likhet med förvaltningsrätten, att Livsmedelsverket inte har fog för denna bedömning eftersom det rör sig om ett förhållandevis enkelt produktionsmoment. Livsmedelsverket har inte heller konkretiserat vilka risker förknippade med akvavitens kvalitet eller andra egenskaper som spädningen med vatten och etylalkohol skulle kunna innebära om dessa moment utförs i utlandet.

Livsmedelsverket menar också att akvavitens kvalitet och äkthet bättre kan garanteras om spädningen sker i Sverige, eftersom den kontroll som ska göras av den färdiga produkten då kan ske här i landet. Altia och Altia Sweden anser att nödvändiga kontroller kan utföras i utlandet av ackrediterade produktcertifieringsorgan, vilket är en ordning som tillämpas för exempelvis för den geografiska beteckningen Scotch Whisky. Kammarrätten konstaterar att Livsmedelsverket inte har presenterat något underlag som visar hur de kontroller som görs här i landet ser ut jämfört med kontroller som kan göras i utlandet. Det har t.ex. inte gjorts gällande att kontrollerna av akvaviten i Sverige är grundliga och systematiska och därför kan jämföras med sådana kontroller av kvalitetsviner som EU-domstolen prövade i mål C-388/95, *Belgien mot Spanien* (p. 67–72).

Kammarrätten anser sammantaget att Livsmedelsverket inte har visat att kravet på spädning i Sverige är lämpligt, nödvändigt och proportionerligt för att uppnå syftet att garantera produktens kvalitet och äkthet.

Motiveringar med hänsyn till konsumentförväntningar och anseende

Livsmedelsverket menar att det främsta argumentet för de aktuella kraven är dessa behövs för att upprätthålla Svensk Akvavits goda anseende. För att detta ska vara möjligt måste man, enligt Livsmedelsverket, ta hänsyn till konsumenternas berättigade förväntningar på att vattnet och etylalkoholen i Svensk Akvavit är av svenskt ursprung och att spädningen görs här i landet. Livsmedelsverket har till stöd för detta

resonemang framför allt hänvisat till att akvavit traditionellt sett är en alltigenom svensk produkt. Bolagen är av uppfattningen att konsumentförväntningar inte i sig kan motivera de aktuella kraven, och att det i vart fall inte är visat att konsumentförväntningarna faktiskt är sådana som Livsmedelsverket gör gällande.

Kammarrätten anser att det förefaller rimligt att det finns en förväntan hos en del av konsumentkollektivet att Svensk Akvavit är en alltigenom svensk produkt. De krav som är aktuella i målet skulle därför kunna vara lämpliga för att bidra till att upprätthålla Svensk Akvavits anseende. Det underlag som Livsmedelsverket har presenterat i denna del ger dock ingen vägledning i fråga om hur utbredd denna förväntan är bland konsumenterna. Det är därför inte möjligt att på detta underlag bedöma hur stark kopplingen är mellan Svensk Akvavits anseende och den omständigheten att det rör sig om en alltigenom svensk produkt.

Det ska i detta sammanhang också noteras att tillgodoseendet av konsumenternas förväntningar är ett av huvudsyftena bakom regleringen av bl.a. geografiska beteckningar. EU-domstolen har i bl.a. mål C-388/95 betonat ett nära samband mellan sådana förväntningar och kvaliteten på produkterna. Domstolen har uttalat att en produkts framtoning bland konsumenterna huvudsakligen beror på produktens speciella särdrag och mer allmänt dess kvalitet, och att det är kvaliteten som slutligen ligger till grund för produktens anseende (p. 55–56).

Mot denna bakgrund, och med hänsyn till att kraven på svenskt vatten, svensk etylalkohol och spädning i Sverige inte påverkar akvavitens kvalitet i någon nämnvärd utsträckning, anser kammarrätten att utredningen inte ger tillräckligt stöd för att kraven är nödvändiga och proportionerliga för att skydda Svensk Akvavits anseende. Livsmedelsverket har alltså inte visat att kraven kan motiveras utifrån konsumenternas förväntningar.

Sammanfattning och slutsats

Kammarrätten anser sammanfattningsvis att utredningen inte ger tillräckligt stöd för att påvisa sambandet mellan de aktuella kraven om geografiskt ursprung i produktspecifikationen och Svensk Akvavits kvalitet, anseende eller andra egenskaper. Kraven är inte lämpliga, nödvändiga och proportionerliga och är därmed inte heller förenliga med unionsrätten. Kraven ska därför inte ingå i produktspecifikationen för Svensk Akvavit. Överklagandet ska bifallas på så sätt att det i produktspecifikationen för den geografiska beteckningen Svensk Akvavit inte ska uppställas krav på att vattnet och etylalkoholen som används vid spädningen ska ha svenskt ursprung och att spädningen ska göras i Sverige.

Produktspecifikationens bakgrundsbeskrivning m.m.

När det gäller bolagens invändning mot avsnitten i produktspecifikationen om Svensk Akvavits bakgrund och historia konstaterar kammarrätten att bolagen inte ens har påstått att produktspecifikationens utformning i dessa delar strider mot det unionsrättsliga regelverket om geografiska spritbeteckningar. Något skäl att ändra produktspecifikationen finns därför inte. Överklagandet ska alltså avslås i denna del.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga B (formulär 1).

Eva-Lotta Hedin
lagman
ordförande

Maria Braun Hotti
kammarrättsråd

Maja Lindqvist
tf. assessor
referent

**FÖRVALTNINGSRÄTTEN
I UPPSALA**

Enhet 2

DOM

2020-02-28

Meddelad i Uppsala

Mål nr
1659-17**KLAGANDE**

1. Altia Plc
2. Altia Sweden AB, 556610-3056

Ombud: Advokaterna Siri Alvsing och Jonas Löfgren
Westerberg & Partners Advokatbyrå AB
Box 3101
103 62 Stockholm

MOTPART

Livsmedelsverket
Box 622
751 26 Uppsala

ÖVERKLAGAT BESLUT

Livsmedelsverkets beslut den 23 februari 2017, dnr 85/2013, bilaga 1

SAKEN

Skyddad geografisk beteckning

FÖRVALTNINGSRÄTTENS AVGÖRANDE

Förvaltningsrätten avvisar yrkandet om att ersätta den genom det överklagade beslutet överlämnade kravspecifikationen.

Förvaltningsrätten avslår yrkandet om att inhämta förhandsavgörande från EU-domstolen.

Förvaltningsrätten avslår överklagandet i övrigt.

BAKGRUND OCH YRKANDEN M.M.

Livsmedelsverket beslutade den 23 februari 2017 att överlämna en ändrad kravspecifikation till EU-kommissionen rörande den befintliga skyddade geografiska beteckningen i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 110/2008, bilaga III p. 24, Svensk Aquavit/Svensk Akvavit/Swedish Aquavit. Skälen för beslutet och den överlämnade kravspecifikationen (underbilagor här utelämnade) framgår av bilaga 1.

Altia Plc och Altia Sweden AB (bolagen) yrkar i första hand att kravspecifikationen ska ersättas med av bolagen inlämnad kravspecifikation, och i andra hand att beslutet ska undanröjas. Vidare yrkar bolagen att förvaltningsrätten ska inhämta förhandsavgörande från EU-domstolen.

Livsmedelsverket anser att överklagandet ska avslås.

SKÄLEN FÖR AVGÖRANDET

Prövningsram och rättsliga förutsättningar

Enligt artikel 34–35 Fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget) är åtgärder med motsvarande verkan som kvantitativa import- och exportrestriktioner (s.k. ÅMV) förbjudna. Enligt artikel 36 ska dock sådana restriktioner inte hindras bl.a. om de grundas på intresset att skydda industriell och kommersiell äganderätt, vilket enligt EU-domstolens praxis innefattar skyddet för geografiska beteckningar (jfr t.ex. C-47/90, Delhazie och Le Lion p. 16 och C-388/95 Belgien mot Spanien, p. 54). Ett krav som därmed i och för sig utgör ett handelshinder kan alltså vara tillåtet, under förutsättning att kravet är förenligt med proportionalitetsprincipen, det vill säga att kravet är ändamålsenligt, nödvändigt och proportionellt. Det är

Livsmedelsverket som har bevisbördan för detta (jfr C-47/90 Delhaize och Le Lion p. 19).

Bolagen har gjort gällande att den av Livsmedelsverket överlämnade kravspecifikationen innehåller krav som är ÅMV och därför otillåtna.

I den av Livsmedelsverket överlämnade kravspecifikationen ställs bl.a. krav på att den neutrala etylalkoholen som används för tillverkning av Svensk Akvavit ska vara framställd i Sverige, av vete, korn, råg, havre eller potatis odlad i Sverige. Vidare anges att den kryddsprit som används för smaksättningen måste vara tillverkad i Sverige, men att aromämnenas ursprung inte är geografiskt begränsat. Dessutom ställs som krav upp att spädning ska ske med svenskt vatten i Sverige.

I den av bolagen inlämnade alternativa kravspecifikationen framförs bl.a. att akvavitkoncentratet ska vara tillverkat i Sverige, men övriga geografiska kopplingar har av bolagen strukits.

Förvaltningsrätten kan konstatera att EUF-fördragets regler om ÅMV är direkt tillämpliga och därmed möjliga att pröva inom ramen för denna process. Det är dock endast de faktiska krav som ställs upp i den av Livsmedelsverket överlämnade kravspecifikationen som kan utgöra ÅMV, och om ett eller flera krav bedöms vara sådana ska de i sådant fall prövas gentemot proportionalitetsprincipen. De andra justeringarna som bolagen gjort, som inte har koppling till något krav, såsom utbyte av ord, flytt av stycken och strykandet av t.ex. ”och en söt eller besk avrundning”, kan därmed inte prövas av förvaltningsrätten. Bolagens yrkande att ersätta kravspecifikationen med en annan kan därför inte prövas i sin helhet, varför detta yrkande ska avvisas.

Bolagen har också framställt flertalet invändningar om hur Livsmedelsverket hanterat ärendet. Förvaltningsrätten är inte tillsynsmyndighet över Livsmedelsverket, och bolagens invändningar föranleder därför ingen åtgärd från förvaltningsrättens sida.

Frågan om svenskt ursprung på etylalkoholen och vattnet, samt frågan om spädning ska ske i Sverige

Vad bolagen framför

Något krav på att samtliga produktionssteg ska äga rum inom det geografiska området uppställs inte i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 110/2008 om definition, beskrivning, presentation och märkning av, samt skydd av geografiska beteckningar för, spritdrycker, samt om upphävande av rådets förordning (EEG) nr 1576/89 (spritförordningen). Kravspecifikationen har alltså inte till syfte att säkerställa att tillverkning av spritdrycken sker på en särskild plats, utan att säkerställa att spritdrycken uppfyller vissa krav som ger drycken dess särskilda karaktär.

Blandningen är ett väsentligt steg för Svensk Akvavits karaktär, men det råder en begreppsförvirring. Den blandning som sker vid tillverkning av akvavit, där destillatörens kunnande är viktigt, avser blandningen av akvavitkoncentratet. Kravspecifikationen gör ingen distinktion mellan blandning av akvavitkoncentratet och spädning av detsamma.

Akvavitkoncentratet är en koncentrerad akvavit innehållande alla de sensoriska egenskaperna som kännetecknar den färdiga produkten. Den innehåller således ett destillat av kummin och/eller dillfrö, i vissa fall även destillat och extrakt av andra kryddor samt alla andra ingredienser som påverkar akvavitens karaktär. Den innehåller också en viss del sprit och

vatten som är en del i processen som används för att utvinna smaken av kryddorna.

När väl akvavitkoncentratet är framställt krävs det ingen särskild yrkesskicklighet för att späda ut koncentratet med neutral etylalkohol och vatten inför tappning. Det är en rent industriell process som enbart handlar om att mäta upp rätt kvantiteter. Det som framförts i kravspecifikationen om att akvavitens kvalitet och karaktär bestäms i stor utsträckning vid det som Livsmedelsverket kallar blandningen, dvs. spädningen, stämmer alltså inte. Denna metod är inte ett resultat av modern industriell tillverkning, utan är den historiska tillverkningsmetoden för Svensk Akvavit.

Kravspecifikationen innehåller en tydlig motsägelse då den å ena sidan anger att karaktären på etylalkoholen ska vara neutral och ren, å andra sidan anger att det svenska klimatet ger spritråvaran en unik karaktär. Det finns ingen övertygande argumentation för att etylalkoholen ska ha svenskt ursprung, då karaktären ska vara neutral.

Livsmedelsverket har infört nya krav i frågan om spädning med svenskt vatten i Sverige. Det är tveksamt om nya krav kan införas i kravspecifikationen i detta skede. Oavsett tillåtligheten av nya krav framstår kompletteringarna som efterhandskonstruktioner ägnade att säkra att samtliga tillverkningsmoment ska ske i Sverige, utan att detta är motiverat med hänsyn till produktens egenskaper.

Det kan inte talas om någon ”svensk” vattenkvalitet. Ett svenskt ursprung på vattnet som används för spädning av Svensk Akvavit har inte någon inverkan på dess egenskaper, varför ett sådant krav inte är motiverat. Vattnet som används vid spädning ska vara helt neutralt och får inte påverka akvavitens karaktär.

Kravspecifikationen gäller i tillägg till spritförordningens krav. Enligt de generella reglerna för tillsats av vatten får vatten endast tillsättas om det uppfyller EU-kraven på dricksvatten och det inte påverkar produktens karaktär. Att användandet av klorrening är litet i Sverige medför därför inte att kraven är strängare jämfört med förordningens krav, eftersom klorrenat vatten inte skulle få tillsättas då det påverkar smak och lukt. Det bör framhållas att strängare krav på aktinomyceter, vilket är vad som utskiljer svenskt vatten, inte har någon påverkan på produktens egenskaper, då det inte finns några mikroorganismer som kan överleva vid en alkoholhalt om 37,5 volymprocent eller högre.

I Livsmedelsverkets konsekvensutredning för Livsmedelsverket ett resonemang om att det finns aspekter som talar emot att det finns skäl att uppställa ett krav på svenskt vatten. Livsmedelsverket har ändå valt att behålla kravet med hänvisning till branschens vilja. Branschens motivering bygger dessutom enbart på en hänvisning till konsumenters förväntningar, vilken inte är en godkänd motivering.

Kravet på spädning i Sverige hänger nära samman med kravet på svenskt ursprung på vattnet. Om ett krav på svenskt ursprung upprätthålls kommer det att i praktiken leda till ett implicit krav på spädning i Sverige, då det inte kommer att vara aktuellt för någon tillverkare att frakta svenskt vatten för spädning utomlands.

Det svenska ursprunget motiveras av Livsmedelsverket med att Svensk Akvavits anseende är förknippat med en förväntan på att spritråvaran traditionellt är svensk, samt att blandning med svenskt vatten traditionellt sker i Sverige. Det finns inget stöd i förordningen för att kraven kan grunda sig på konsumentförväntningar. Det skydd som förordningen tillförsäkrar konsumenter i förhållande till geografiska beteckningar är att konsumenter ska kunna lita på att en vara som märks med en geografisk beteckning

uppfyller de krav som följer av beteckningens kravspecifikation såsom den har fastställts. Även om det vore tillåtet att ta hänsyn till konsumentförväntningar för att utforma kravspecifikationen på det sätt som nu skett finns det inget stöd för att konsumentförväntningarna är sådana som Livsmedelsverket hävdar. Om det ändå vore möjligt att ta hänsyn till konsumentförväntningar och de faktiskt är sådana som Livsmedelsverket hävdar, står dessa i direkt strid med den faktiska och traditionella tillverkningsmetoden för akvavit. Vid en konflikt mellan den faktiska och traditionella tillverkningsmetoden och konsumenternas (felaktiga) förväntningar måste den faktiska och traditionella tillverkningsmetoden ges företräde.

Kontroller avseende produktens äkthet och att spädningen görs på ett korrekt sätt kan genomföras även utanför produktionsområdet genom olika lämpliga produktcertifieringsorgan. En sådan ordning används redan för bl.a. beteckningen ”Scotch Whisky”. Bolagens produktionsanläggningar har kompetens att kontrollera att produkterna uppfyller de krav som ställs i en kravspecifikation för en geografisk beteckning.

Vad Livsmedelsverket framför

Det är i spritförordningen inte i detalj reglerat vilka led i produktionen som ska ske i det geografiska området eller vilka krav som finns på geografiskt ursprung för råvarorna. Med en geografisk beteckning avses dock en beteckning som anger att en spritdryck har sitt ursprung exempelvis i ett land, där spritdryckens kvalitet, rykte, eller andra egenskaper i allt väsentligt kan tillskrivas dess geografiska ursprung. Att det finns ett samband mellan den skyddade produktens kvalitet, rykte, eller andra egenskaper och det geografiska ursprunget är alltså ett huvudkrav som den geografiska beteckningen måste uppfylla.

Bolagen hävdar att det inte finns något stöd i spritförordningen för att vissa krav i en kravspecifikation kan grunda sig på konsumentförväntningar.

Bolagen hävdar att det skydd som förordningen tillförsäkrar konsumenter i förhållande till geografiska beteckningar är att konsumenter ska kunna lita på att en vara som märkts med en geografisk beteckning uppfyller de krav som följer av beteckningens kravspecifikation så som den har fastställts. En så snäv tolkning av konsumentskyddet stämmer inte överens med regelverkets syfte, och skulle kunna leda till att det blir tillåtet att fastställa kravspecifikationer som hänvisar till ett visst ursprung men där endast en mycket liten del av produktionen äger rum i det område där råvarorna kommer från andra ställen, trots att ett sådant förfarande av många konsumenter skulle uppfattas som vilseledande.

Kravet på ett visst geografiskt ursprung av råvaror styrs inte alltid av en tydlig mätbar skillnad mellan råvaror av olika ursprung. Kravet på att vissa råvaror ska komma från ett visst geografiskt område kan dock motiveras av konsumenternas förväntningar på ett visst samband mellan råvarorna/den färdiga produkten och dess geografiska ursprung. Att produkten till stor del har tillverkats inom det geografiska området och att råvarorna till stor del kommer därifrån kan vara viktigt för att produkten ska upplevas som äkta.

Svenskt ursprung på den neutrala spriten är en viktig del i det geografiska ursprunget som karaktäriserar Svensk Akvavit. Kravet är nödvändigt för att säkerställa produktens kvalitet samt konsumenternas förväntningar på att produkten ska vara svensk. Tillverkningen av akvavit har en lång tradition i Sverige. Drycken har tillverkats under många århundraden och basen för drycken har varit svensk etylalkohol producerad av någon av de i Sverige traditionella sädesslagen eller potatis. Det finns således en stark tradition av att nyttja svensk alkohol i akvaviten, och drycken är därför i hög grad förknippad med svenskproducerad alkohol hos konsumenterna. Även om kvalitetsskillnaderna inte alltid är mätbara kan konsumenterna ha

berättigade förväntningar på att etylalkoholen och råvarorna ska ha svenskt ursprung.

Livsmedelsverket har hela tiden tolkat kravspecifikationen som att akvaviten ska tillföras svenskt vatten i Sverige. Avsikten med förtydligandet är således inte att tillföra ett nytt krav i den delen. Livsmedelsverket invänder inte mot att kraven på att späda med svenskt vatten i Sverige kan ha en handelshindrande effekt. En sådan åtgärd är enbart tillåten om den är nödvändig, proportionell och lämplig för att skydda beteckningens kvalitet, rykte eller andra egenskaper.

Svenskt ursprung på vattnet är en viktig del i det geografiska ursprunget som karaktäriserar Svensk Akvavit. Vattnet utgör drygt 50 procent av slutprodukten och har därför en avgörande betydelse för produktens kvalitet. Kravet på att akvaviten ska tillföras svenskt vatten i Sverige motiveras därutöver främst av konsumenternas förväntningar på att det vatten som används vid tillverkningen ska vara svenskt. Att det inte ställs upp några mätbara kvalitetsparametrar på de råvaror som tillförs produkten, utöver dess härkomst, kan inte heller vara ensamt avgörande för om det är motiverat att ställa upp sådana krav. Akvaviten är en dryck med starka traditioner i Sverige. I bedömningen bör man därför väga in att produkten traditionellt har justerats med svenskt vatten och konsumenternas förväntningar på att produkten och vattnet ska ha svenskt ursprung.

Utöver kvaliteten på vattnet och etylalkoholen som används utgör blandningen av kryddkoncentratet, neutral etylalkohol och vatten de sista stegen i tillverkningen av akvaviten. Dryckens karaktär och därmed kvalitet bestäms i avgörande utsträckning vid blandningen, vilket är ett moment i tillverkningen som kräver yrkesskicklighet. Om inte dessa moment utförs på ett korrekt sätt leder det till en produkt som inte överensstämmer med de kvaliteter som är förknippade med Svensk Akvavit. Efterlevnaden och

eventuellt missbruk av de geografiska beteckningarna kontrolleras också av kontrollmyndigheterna på livsmedelsområdet.

Det är nödvändigt att ställa upp krav på att hela tillverkningsprocessen ska ske i Sverige, liksom att vattnet och etylalkoholen ska vara svenskt, för att säkerställa att produkten har den kvalitet som är förknippad med Svensk Akvavit samt möta konsumenternas förväntningar på att produkten ska ha svenskt ursprung. Det finns inte heller något mindre ingripande sätt att tillgodose målet att skydda produktens kvalitet och äkthet och därmed beteckningens goda anseende. Kraven är därför nödvändiga, lämpliga och proportionerliga.

Förvaltningsrättens bedömning

Förvaltningsrätten konstaterar att krav på att använda vatten och etylalkohol av svenskt ursprung för spädning i Sverige stänger vissa producenter ute från marknaden, och att sådana krav därmed utgör handelshindrande åtgärder som är ÅMV. För att kraven då ska vara tillåtna krävs att de är lämpliga, nödvändiga och proportionerliga i förhållande till syftet, dvs. att skydda beteckningens kvalitet, rykte eller andra egenskaper. Det är, som framgått ovan, Livsmedelsverket som har bevisbördan för detta.

Förvaltningsrätten kan inledningsvis konstatera att det saknas skäl för ingripande mot beslutet med anledning av vad bolagen framfört om nya krav i detta skede av processen.

Förvaltningsrätten instämmer i bolagens bedömning att det inte går att tala om en specifik svensk vattenkvalitet, mot bakgrund av att vattnets egenskaper, smak och innehåll skiljer sig åt beroende på varifrån i landet vattnet kommer och från vilken typ av vattendrag vattnet kommer. För det fall det var vattenkvaliteten som var avgörande skulle också det syftet kunna

uppnås genom mindre ingripande åtgärder, så som t.ex. krav kopplade till vattenkvaliteten. Förvaltningsrätten anser vidare att samma resonemang gör sig gällande avseende den neutrala etylalkoholens ursprung, då den ska vara just neutral och ren enligt de krav som ställs. Kvaliteten på slutprodukten påverkas därför inte i tillräckligt stor utsträckning av etylalkoholens geografiska ursprung för att ett sådant krav ska kunna anses vara motiverat av dessa skäl. Livsmedelsverket har därmed inte visat att kravet på svenskt ursprung på vattnet och etylalkoholen kan motiveras av denna anledning.

Vidare instämmer förvaltningsrätten i bolagens bedömning att spädningen inte i tillräcklig utsträckning styr slutproduktens kvalitet på sådant sätt som Livsmedelsverket gjort gällande, att det skulle krävas särskild expertis och yrkesskicklighet för detta steg, då det handlar om att späda ett koncentrat med neutral etylalkohol och vatten.

Livsmedelsverket har dock också gjort gällande att berättigade konsumentförväntningar motiverar krav på att vattnet och etylalkoholen ska ha svenskt ursprung och att spädningen ska ske i Sverige, samt att ursprunget på dessa ingredienser är en viktig del i det geografiska ursprunget som karaktäriserar Svensk Akvavit.

Den neutrala etylalkoholen och vattnet utgör en mycket stor del av slutprodukten vid framställning av akvavit. Förvaltningsrätten anser därför att konsumenterna kan ha berättigade förväntningar på att även dessa ingredienser är av svenskt ursprung, på samma sätt som akvavitkoncentratet. Förvaltningsrätten instämmer i Livsmedelsverkets bedömning att konsumentskyddet inte kan tolkas så snävt som bolagen gjort gällande. Att det är ursprunget som i stor del bidrar till det goda renommé som Svensk Akvavit har, i kombination med de förväntningar som finns hos konsumenterna, medför enligt förvaltningsrätten att kraven på svenskt ursprung på vattnet och etylalkoholen står i överensstämmelse med

proportionalitetsprincipen, och att kraven därför får ställas i kravspecifikationen.

Livsmedelsverket är den myndighet som ansvarar för efterlevnaden av kraven i Sverige. Förvaltningsrätten anser i och för sig att kravet på att spädningen ska ske i Sverige är lämpligt för att uppnå syftet i denna del, nämligen att säkra marknaden mot förfälskningar eller kopior. Det finns dock produktcertifieringsorgan som kan genomföra den kontrollen, vilket också används avseende andra geografiska ursprungsbeteckningar (t.ex. Scotch Whisky). Kravet är därför i sig självt inte nödvändigt eller proportionerligt för att skydda beteckningen mot otillbörligt utnyttjande och kan inte motiveras av denna orsak. Förvaltningsrätten anser däremot att läget blir ett annat när krav på användandet av svenskt vatten och svensk etylalkohol ställs upp. Ovanstående resonemang bygger nämligen på att det som inskränker olika aktörers tillträde till marknaden, och till beteckningen Svensk Akvavit, är möjligheten att transportera endast koncentratet, dvs. lägre volymer. Då det saknas krav på att tappning ska ske i Sverige behöver slutprodukten inte transporteras på flaska. Förvaltningsrätten bedömer att det därigenom inte kan medföra en inskränkning att genomföra själva spädningen i Sverige, och transportera den färdigspädda akvaviten, jämfört med att transportera koncentratet, etylalkoholen och vattnet separat. Kravet får därför vid en sammantagen bedömning anses stå i överensstämmelse med proportionalitetsprincipen.

Sammantaget finner därför förvaltningsrätten att kraven på att etylalkohol och vatten av svenskt ursprung ska användas vid framställningen av Svensk Akvavit, samt kravet på att spädningen ska ske i Sverige är ändamålsenliga, nödvändiga och proportionerliga för att skydda det anseende som Svensk Akvavit åtnjuter. Kraven är därför förenliga med reglerna om ÅMV och kan uppställas i kravspecifikationen. Bolagets överklagande ska därför avslås.

Förhandsavgörande från EU-domstolen

Bolagen har yrkat att förvaltningsrätten ska inhämta ett förhandsavgörande från EU-domstolen, och därvid velat ha svar på ett antal frågor gällande om de uppställda kraven utgör ÅMV, och om de i så fall är förenliga med proportionalitetsprincipen, samt vem som bär bevisbördan. Bolagen vill också ha svar på om kraven är förenliga med miljömålen i artikel 37 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna.

Möjligheten att begära ett förhandsavgörande förutsätter att en EU-rättslig tolkningsfråga uppkommer, som är av relevans för målets avgörande, och att ett klarläggande från EU-domstolen är nödvändigt för att kunna döma i målet. Mot bakgrund av vad förvaltningsrätten kommit fram till ovan saknas det enligt förvaltningsrätten skäl att inhämta ett förhandsavgörande från EU-domstolen. Yrkandet härom ska därför avslås.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 2 (FR-03)

Anna Maria Åslund-Nilsson
lagman

Nämndemännen Robert Berggren, Matts Eriksson och Kerstin Nilseng har också deltagit i avgörandet.

Målet har beretts av förvaltningsrättsfiskalen Alexandra Braf.

**LIVSMEDELS
VERKET**

NATIONAL FOOD
AGENCY

Område Livsmedelskontroll
AvdelningSupport

BESLUT

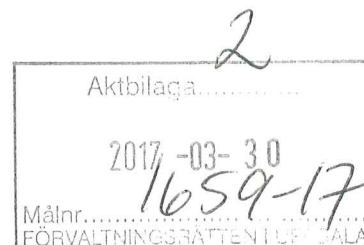
1 (7)

2017-02-23

Dnr 85/2013

Saknr 39

Sprit & vinleverantörsföreningen
Box 55680
102 15 Stockholm

Beslut

Livsmedelsverket beslutar att överlämna en kompletterad kravspecifikation, se bilaga 1, till kommissionen i enlighet med kommissionens begäran Ref Ares(2016)4669459 – 22/08/2016 rörande den befintliga skyddade geografiska beteckningen i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 110/2008, bilaga III p. 24, *Svensk Aquavit/Svensk Akvavit/Swedish Aquavit*.

Beslutet gäller omedelbart även om det överklagas.

Bakgrund

Skydd av Svensk Aquavit/Svensk Akvavit/Swedish Aquavit i EU

Beteckningen *Svensk Aquavit/Svensk Akvavit/Swedish Aquavit* skyddas i Sveriges anslutningsakt till EG från 1994.

Livsmedelsverket skickade in det tekniska underlaget för den geografiska beteckningen *Svensk Akvavit* till kommissionen den 29 december 2014, se beslut den 19 december 2014. Underlaget grundade sig bl.a. på en kravspecifikation som tagits fram av Sprit & Vinleverantörsföreningen, SVL, samt inkomna remissvar.

Kommissionen granskade underlaget och begärde preciseringar eller ändringar i en del punkter. SVL inkom med ett korrigerat förslag till kravspecifikation. Livsmedelsverket beslutade om ett korrigerat tekniskt underlag för den geografiska beteckningen *Svensk Akvavit*, vilket skickades in till kommissionen den 12 april 2016.

Kommissionen granskade det korrigerade underlaget och begärde ytterligare kompletteringar den 22 augusti 2016 i en del punkter.

SVL kompletterade specifikationen med preciseringar rörande halter av Karvon och Anetol samt att Fenchone ska kunna påvisas. SVL vidhåller kraven på att tappning ska ske i Sverige.

Livsmedelsverket höll ett möte med SVL och andra aktörer i branschen den 11 november 2016. Därefter remitterades SVL:s kompletterade förslag sedan Livsmedelsverket kompletterat förslaget med en utförligare

Postadress
Postal address
Box 622
SE-751 26 UPPSALA
SWEDEN

Besöksadress
Office address
Hamnesplanaden 5
UPPSALA

Telefon
Telephone
Nat 018-17 55 00
Int +46 18 17 55 00

Telefax
Nat 018-10 58 48
Int +46 18 10 58 48

E-post
livsmedelsverket@slv.se

Webbplats
www.livsmedelsverket.se

Bankgiro
5202-3926

Område Livsmedelskontroll
Avdelning Support

2017-02-23

Dnr 85/2013
Saknr 39

beskrivning av det vatten som används i Sverige, samt tagit bort SVL:s krav på tappning i Sverige.

De grundläggande skillnaderna mellan SVL:s kravspecifikation för *Svensk Aquavit/Svensk Akvavit/Swedish Aquavit* jämfört med de generella EU-reglerna för akvavit är att *Svensk Aquavit/Svensk Akvavit/Swedish Aquavit* endast får tillverkas av etylalkohol av de svenskodlade råvarorna säd eller potatis. EU-reglerna tillåter att akvavit/aquavit framställs av jordbruksalkohol framställd även av andra jordbruksråvaror än säd och potatis. EU-reglerna innehåller inga krav på att råvarorna ska komma från det geografiska området eller att produkten ska tillverkas eller tappas inom ett visst geografisk område. EU-reglernas krav på lägsta alkoholhalt är 37,5 % vol men det finns ingen övre gräns för alkoholhalten som den på 50 % vol. som enligt SVL:s förslag till kravspecifikation ska gälla för *Svensk Aquavit/Svensk Akvavit/Swedish Aquavit*. Kravspecifikationen har numera även kompletterats med bl.a. detaljer rörande kryddningen samt detaljer rörande svenskt vatten.

Altia Sweden Services AB (härefter Altia) har under remissförfarandet inkommit med synpunkter. De har bl.a. invänt mot krav på svenskt ursprung på den neutrala etylalkoholen, krav på svenskt ursprung på vattnet, att aktinomyceter saknar betydelse för sprittillverkning, att användning av låg klorrening saknar betydelse då klorrenat vatten inte skulle få användas om det påverkar produktens karaktär, krav på spädning av Svensk Akvavit i Sverige och skrivningar om konsumentförväntningar. Altia vill lägga till att specificerade halter fänkål ska kunna uppmätas vid tidpunkten för tappning, samt att uppgift om alkoholhalten ska avse kryddkoncentratet. Altia hänvisar till en uppdaterad version av en kravspecifikation som de har tagit fram.

Saturnus AB, Gripsholms Distillery, Norrtelje Brenneri AB samt Spirits of Hven Backafallsbyn håller med om det remitterade förslaget men vill ha tappningskrav i Sverige. Spirits of Hven vill dessutom ha krav på information om var produkten är producerad och buteljerad på konsumentförpackningen. The Absolute Company AB stöder förslaget men anser att det bör kompletteras med krav på tappning.

Lantmännen Reppe avstår från att lämna synpunkter då denna fråga är delvis annorlunda än ärendet om skyddad geografisk beteckning för Svensk Vodka. Systembolaget är för tydliga regler och har inga invändningar ur den synvinkeln

Skäl för beslutet

Tillämpliga regler

Enligt artikel 6.1 i förordning (EG) nr 110/2008 får medlemsstaterna i fråga om produktion, beskrivning, presentation och märkning vid tillämpningen

av en kvalitetspolicy för spritdrycker som framställs i det egna landet, och särskilt för geografiska beteckningar som är registrerade i bilaga III eller för fastställandet av nya geografiska beteckningar, fastställa regler som är strängare än reglerna i bilaga II, under förutsättning att sådana regler är förenliga med gemenskapslagstiftningen.

Av artikel 15.1 i förordning (EG) nr 110/2008 framgår följande. I förordningen avses med en geografisk beteckning en beteckning som anger att en spritdryck har sitt ursprung i ett land eller i en region eller en plats i ett land där spritdryckens kvalitet, rykte eller andra egenskaper i allt väsentligt kan tillskrivas dess geografiska ursprung.

Av artikel 15.2 framgår att de geografiska beteckningar som avses i punkt 1 är registrerade i bilaga III.

Beteckningen *Svensk Aquavit/Svensk Akvavit/Swedish Aquavit* återfinns i bilaga III p. 24.

Enligt artikel 2.4 i förordning (EG) nr 110/2008 anges tekniska definitioner och krav enligt förordningen i bilaga I. Enligt p. 13 i bilaga I definieras tillverkningsort som den plats eller region där den fas i framställningen av den färdiga produkten ägde rum som gav spritdrycken dess karaktär och väsentliga, slutliga egenskaper.

Enligt artikel 16 ska de geografiska beteckningar som är registrerade i bilaga III vara skyddade mot

a) varje form av direkt eller indirekt användning i kommersiellt syfte när det gäller produkter som inte omfattas av registreringen, i den mån en sådan produkt är jämförbar med en spritdryck som är registrerad under den geografiska beteckningen i fråga, och i den mån en sådan användning drar fördel av den registrerade geografiska beteckningens rykte,

b) varje form av obehörigt bruk, imitation eller anspelning, även om produktens rätta ursprung anges eller om den geografiska beteckningen används i översättning eller åtföljs av ett uttryck som "liknande", "typ", "stil", "framställd i", "smak" eller liknande ord,

c) varje form av annan falsk eller vilseledande beteckning i fråga om härkomst, ursprung, art eller väsentliga egenskaper som anges i beskrivningen, presentationen eller märkningen av produkten och som kan ge en falsk bild av dess ursprung,

d) varje annan form av agerande som kan vilseleda konsumenten om produktens verkliga ursprung.

Ansökan, överlämnande av kravspecifikation m.m.

Enligt artikel 20.1 i förordningen ska medlemsstaterna i enlighet med artikel 17.1 senast den 20 februari 2015 lämna in en kravspecifikation för varje geografisk beteckning som är registrerad i bilaga III den 20 februari 2008.

Av artikel 20.2 framgår att medlemsstaterna ska se till att denna kravspecifikation finns tillgänglig för allmänheten.

Av artikel 20.3 framgår bl.a. att kommissionen ska stryka den geografiska beteckningen från bilaga III om ingen kravspecifikation har lämnats till kommissionen den 20 februari 2015.

Av artikel 17.1 i förordning (EG) nr 110/2008 ska ansökan om registrering av en geografisk beteckning vara vederbörligen motiverad och innehålla en kravspecifikation för spritdrycken i fråga.

Av artikel 17.4 framgår vilka huvudkrav som kravspecifikationen åtminstone ska innehålla.

Enligt artikel 22 i förordning (EG) nr 110/2008 ska, när det gäller geografiska beteckningar inom gemenskapen, kontroll av att huvudkraven i kravspecifikationerna följs göras innan produkten släpps ut på marknaden.

Av artikel 10 i förordning (EU) nr 716/2013 av den 25 juli 2013 om tillämpningsbestämmelser för Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 110/2008 om definition, beskrivning, presentation och märkning av, samt skydd av geografiska beteckningar för, spritdrycker framgår följande. Om det i den tekniska dokumentationen anges att spritdrycken måste förpackas i det avgränsade geografiska området eller i ett område i dess omedelbara närhet ska motivering för detta krav ges för den berörda produkten.

Av artikel 9 i förordning (EU) nr 716/2013 framgår att om det av den tekniska dokumentationen för en fastställd geografisk beteckning som lämnats i enlighet med artikel 20.1 i förordning (EG) nr 110/2008 inte framgår att kraven i artikel 15.1 i den förordningen är uppfyllda ska kommissionen fastställa en tidsfrist för dess ändring eller återkallelse eller för inlämnande av synpunkter från medlemsstaten. Om sådana brister inte åtgärdas av medlemsstaten inom den tidsperiod som avses i första stycket ska det tekniska underlaget anses inte ha lämnats in och artikel 20.3 i förordning (EG) nr 110/2008 ska tillämpas.

Enligt 21 § lagen (2009:1424) om kontroll av skyddade beteckningar på jordbruksprodukter och livsmedel får en myndighet bestämma att dess beslut ska gälla omedelbart även om det överklagas.

Område Livsmedelskontroll
Avdelning Support

2017-02-23

Dnr 85/2013
Saknr 39

Livsmedelsverkets bedömning

Livsmedelsverket beslutar i detta ärende om att överlämna en kompletterad kravspecifikation för *Svensk Aquavit/Svensk Akvavit/Swedish Aquavit* till kommissionen.

Ett krav på tappning i det avgränsade geografiska området kan strida mot EU-rättens bestämmelser om fri rörlighet för varor, artikel 34-36 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt, EUF-fördraget. Ett sådant krav ska därför motiveras. Livsmedelsverket bedömer numera att de skäl som har framkommit för att kräva tappning i det geografiska området inte kan anses vara tillräckliga för att kravet ska bedömas som nödvändigt, proportionellt och lämpligt för att skydda beteckningens anseende. Kravet på att tappning ska göras i Sverige av *Svensk Akvavit* kan således inte anses vara förenligt med EU:s lagstiftning. Detta krav bör därför tas bort från den korregerade kravspecifikationen.

När det gäller övriga invändningar som har inkommit från Altia så innebär dessa invändningar huvudsakligen förändringar i kravspecifikationen i linje med generella EU-regler för akvavit. En ändring av kravspecifikationen i linje med dessa invändningar skulle, enligt Livsmedelsverkets bedömning, försvaga sambandet mellan *Svensk Aquavit/Svensk Akvavit/Swedish Aquavit* och det geografiska ursprunget. Livsmedelsverket har, bl.a. med hänsyn härtill, vid en samlad bedömning funnit att dessa invändningar inte bör väga lika tungt som det gemensamma förslaget från branschorganisationen SVL.

Livsmedelsverket finner sammanfattningsvis att det kompletterade förslaget överensstämmer med verkets bedömning av vad som utgör den skyddade geografiska beteckningen *Svensk Aquavit/Svensk Akvavit/Swedish Aquavit* och att beskrivningen i övrigt är korrekt och förenlig med gällande lagstiftning.

Beslut i detta ärende har fattats av avdelningschef Jan Sjögren. I den slutliga handläggningen har deltagit statsinspektör Pontus Elvingsson, jurist Malin Malmström och ämneskoordinator Ann Mohlén Årling, föredragande.

Detta beslut kan överklagas, se bilaga 3.

Jan Sjögren

Ann Mohlén Årling

Område Livsmedelskontroll
Avdelning Support

2017-02-23

Dnr 85/2013
Saknr 39

Bilaga

1. Kravspecifikation för *Svensk Aquavit/Svensk Akvavit/Swedish Aquavit*.
2. Kommissionens ärende
3. Hur beslutet kan överklagas
4. Delgivningserkännande

För kännedom

info@svl.se;
daan.straat@svenskvodka.eu;
info@theabsolutcompany.com;
info@darom.se;
info@wannborga.nu;
info@trakumlarom.se;
olof.langbeck@malmasb.se;
info@losmith.se;
jonas.kandefelt@nilsoscar.se;
branneri@buusta.se;
info@backafallsbyn.se;
info@saturnus.se;
info@no1.se;
info@facile.se;
info@gnestabranneri.se;
andreas.johansson@kanonab.se;
konsumentkontakt@kopparbergs.se;
info@purityvodka.com;
anders.ekdahl@sinf.se;
info@mackmyra.se;
lauri@gutevin.se;
info@norrtejljebrenneri.se;
langvik@krydderi.se;
info@pernod-ricard-sweden.com;
b.karlsson@firstimpact.com;
johan.lindblad@systembolaget.se;
magdalena.gerger@systembolaget.se;
annelie.mahlm@absolut.com;
info@grythyttanwhisky.com;
info@gammelstilla.se;
info@boxwhisky.se;
info@nordicwhisky.se;
patrik@bergslagensdestilleri.se;
www.svenskvodka.se;
per.erlandsson@lantmannen.com;

LIVSMEDELSVERKET

BESLUT

7 (7)

Område Livsmedelskontroll
Avdelning Support

2017-02-23

Dnr 85/2013
Saknr 39

carl-johan.elg@altiacorporation.com;
henric.sundewall@losmith.se;
soren@galatea.se;
tevsjodestilleri@gmail.com;
jonas.lofgren@lindahl.se;
annie.kabala@lindahl.se;
ingmarqvist@gmail.se

TEKNISKT UNDERLAG 3

Datum för mottagande...

Antal sidor (inklusive denna) 6

Ansökan har upprättats på följande språk: Svenska

Ärendenummer: ...

Den beteckning som är registrerad

Svensk Aquavit/Svensk Akvavit/Swedish Aquavit

Kategori av spritdryck

Aquavit eller akvavit

Beskrivning av spritdrycken

- Fysikaliska, kemiska, och/eller organoleptiska egenskaper

Svensk Akvavit är en klar, ibland färgtonad dryck med en alkoholhalt på mellan 37,5 och 50 volymprocent. Den är smaksatt med kummin och/eller dill samt fänkålsfrö (Foeniculum vulgare Mill), erhållen från ett destillat av dessa kryddor, ofta kompletterad med andra kryddor eller smaksättningar. Smaken kan, beroende på lokala traditioner, variera från en relativt diskret till mer intensiv kryddning, med ingen eller endast svag sötma och med ingen eller endast svag bitterhet. Smaken av fänkål är alltid förnimbar och ger Svensk Akvavit dess karaktär som särskiljer den från övriga i kategorin. Blandningen av flera kryddor är ursprungstypisk och bidrar också till att göra den svenska akvaviten mer komplex och nyanserad än andra akvaviter som ofta domineras av en krydda och en söt eller besk avrundning.

Svensk Akvavit konsumeras oblandad till det svenska smörgåsbordet och i anslutning till för- och huvudrätter under måltider, normalt vid sidan av annan måltidsdryck.

Utöver de generella reglerna för akvavit i förordningen 110/2008 gäller för Svensk Akvavit följande tilläggskrav.

Etylalkoholen och dess koppling till det geografiska området

All etylalkohol som används för tillverkning av Svensk Akvavit måste vara framställd i Sverige av vete, råg, korn, havre eller potatis odlad i Sverige. Etylalkoholens karaktär är neutral, med renhet utan avvikande estrar eller aldehyder som annars kan återfinnas i sprit. Etylalkoholen utgör ca 30-40 procent av slutprodukten och råvarornas karaktär och kvalitet är därför avgörande. Jordbruket i Sverige präglades långt in på 1800-talet av självhushållning. Det svenska klimatet med korta ljusa och relativt svala somrar och

förhållandevis långa kalla och mörka vintrar ger de speciella odlingsförhållandena. Det svenska klimatet påverkar vilka typer av grödor och sädeslag som odlas, kvaliteten på råvarorna och hur råvarorna hanteras. Det skapar i sin tur en unik kvalitet hos råvaran. Svensk Akvavits anseende är förknippat med en förväntan på att spritråvaran traditionellt är svensk.

Kryddsprit och dess koppling till det geografiska området

Den kryddsprit, inklusive kummin-, dill- och fänkålsdestillat, som används för smaksättningen måste vara tillverkad i Sverige. Aromämnenas ursprung är dock inte geografiskt begränsat, utan kan komma från platser utanför Sveriges territorium, vilket speglar traditionen att komplettera de inhemska kryddorna med handelsvaror. De milda, lokala blad- och örtkryddorna har historiskt blandats med importerade kryddor som varit rikare på oljor och smak, exempelvis pomerans, ingefära och anis. Kvantiteterna av de utvalda kryddorna varierar och beror på råvarans kvalitet, vilket kan variera beroende på odlingsplats och väderlek samt om man arbetar med färsk eller torkad råvara.

Vattnet och dess koppling till det geografiska området

Slutprodukten justeras till önskad alkoholstyrka med vatten. Detta ska ske i Sverige, dock inte med nödvändighet på samma produktionsanläggning som kryddspriten tillverkas. Vattnet utgör i slutprodukten dryga 50 procent av varan och har därför en avgörande betydelse för produktens kvalitet. *Sverige är känt för sin i internationell jämförelse rena miljö och sina rika vattentillgångar i mark och sjöar och för den höga, rena kvaliteten på vattnet. I de fall grundvatten används i Svensk Akvavit medför Sveriges klimat och geologi, framförallt de många rullstensåsarna som inlandsisen skapade, god tillgång på naturligt, rent, välsmakande och lätt uttagbart grundvatten. Grundvattnet har en låg halt av organiska ämnen, är av god mikrobiologisk kvalitet och har en jämn, låg temperatur och behöver endast enklare beredning i vattenverk. I enlighet med svenska föreskrifter är användandet av klorrening litet. Sverige har även striktare regler för aktinomyceter i dricksvattnet. Det är dock inte ett krav att vattnet ska komma från en rullstensås. Destillatörerna har traditionellt sett blandat sin akvavit själva och än idag finns det destillerier med egen brunn eller källa. Svensk Akvavits rykte är förknippat med en förväntan på att blandning med svenskt vatten traditionellt sker i Sverige. Det är vid detta moment akvaviten får sin slutliga karaktär.*

- Särskilda egenskaper (jämfört med andra spritdrycker i samma kategori)

Svensk akvavit skiljer sig från andra akvaviter genom:

- a) Kryddningen, som kräver fänkålsfrö, ofta tillsammans med andra kryddor, vilket ger en unik och komplex karaktär. *Svensk Akvavit ska smaksättas med Kummin (*Carum carvi*) och/eller Dill (*Anethum graveolens*) samt Fänkål (*Foeniculum vulgare*). De ska vara tydliga i doft och/eller smak och bidra med den dominerande karaktären i förhållande till andra ingredienser. Minsta uppmätbara halt av Karvon (CAS: 99-49-0, 6485-40-1, 2244-16-8) ska vara 1,0 gram per hektoliter av 100 % vol. alkohol. Minsta uppmätbara halt av Anetol (CAS: 104-46-1) ska vara 0,005 gram per hektoliter av 100 % vol. alkohol. I en svensk Akvavit ska kunna påvisas förekomst av ämnet Fenchone (CAS: 1195-79-5, 4695-62-9, 7787-20-4).*

- b) Tillverkningsmetoden av kryddspriten, som kräver macerering och destillering i potstill, till skillnad från andra akvaviter där man kan arbeta med färre kryddor och därmed kan välja att destillera kryddorna tillsammans med basspriten.
- c) Råvarorna som präglas av det svenska klimatet och svenska förhållanden.
- d) Kunnandet och know-how hos destillatörer och blandare.

Geografiskt område

Sveriges territorium

Framställningsmetod för spritdrycken

Det finns ett nära samband mellan det mänskliga hantverket, de lokala odlingsbetingelserna och råvarornas karaktär. Destillatören måste använda allt sitt kunnande för att kontrollera hela destillationsprocessen för att uppnå önskad kvalitet och karaktär.

Kryddorna ska macerera i etylalkohol som späds ut med vatten till en styrka mellan 40 till 70 volymprocent. Tidsintervallet kan variera ända från 12 timmar upp till 14 dagar, beroende på önskat resultat. Även kvantiteterna av de utvalda kryddorna varierar och beror på råvarans kvalitet, vilket kan variera beroende på odlingsplats och väderlek samt om man arbetar med färsk eller torkad råvara. Aromämnenas ursprung är inte geografiskt begränsat, utan aromämnen kan komma från platser utanför Sveriges territorium, vilket speglar traditionen att komplettera de inhemska kryddorna med handelsvaror. Macereringsmomentet är typiskt för Svensk Akvavit. I andra akvaviter, som har färre smagivare, destilleras ofta kryddorna direkt med basspriten.

Kryddblandningen ska sedan destilleras batchvis på enkelpanna/potstill, vilket alltid har varit och än idag är en kännetecknande traditionell tillverkningsmetod för Svensk Akvavit. Tillverkningsmetoden för kryddblandningen, som kräver macerering och destillering i potstill, skiljer sig från andra akvaviter där man kan arbeta med färre kryddor och därmed kan välja att destillera kryddorna tillsammans med basspriten. Genom destillering i enkelpanna koncentreras kryddornas flyktiga doft- och smakämnen på ett sätt som ger den unika smaken. Blandningen av alla smagivande ingredienser och eventuell lagring ska ske i Sverige.

Blandning och dess koppling till det geografiska området

Akvavitens kvalitet och karaktär bestäms i stor utsträckning vid blandningen. Blandningen är ett hantverk där vatten, etylalkohol och kryddor balanseras mot varandra. Blandarna, eller kryddmästarna, är en stolt yrkesgrupp som förvaltar traditionen och kunnandet. Deras kompetens och know-how garanterar att traditioner vårdas, samtidigt som den svenska akvaviten kan utvecklas. Kryddmästarna förvarar recepten som ofta hålls delvis hemliga och är unika för varje akvavit. Blandningen ska ske i Sverige.

Samband med den geografiska miljön eller ursprung

- Uppgifter om det geografiska området eller ursprunget som är relevanta för sambandet

Historik

Kunskapen om destillering nådde Sverige omkring 1500-talet. Den kom då att tillämpas på de råvaror som fanns tillgängliga i Sverige, det vill säga de *sädeslag* som växer i det nordiska klimatet. Produkten kom oftast att kallas "brännvin". När potatisväxten nådde Sverige kom snart också potatis att användas för tillverkning av brännvin. Under krig och ofärdstider har även andra råvaror använts, som dock alltid uppfattats som nödlösningar och av lägre kvalitet.

Tidigt utvecklades en tradition av smaksättning, såväl för att dölja den finkelsmak som ofta åtföljde äldre tiders destillerade sprit, liksom för att få en medicinsk verkan av aktiva substanser från växter och örter. Smaksättningen gav också en större variation som kunde passa olika slags mat och olika konsumtionssituationer. För smaksättningen användes såväl inhemska bär och kryddväxter men också kryddor och örter som nådde Sverige genom handel med avlägsna länder.

Brännvinets roll i äldre tider var att utgöra en form av konservering av växtsäsongens råvaror samt att underlätta matsmältning av företrädesvis fet, lagrad eller salt mat. När brännvinet kryddades och intogs som medicin kallade man den akvavit. Det är också i läpkeböcker man finner de äldsta recepten. Semantiskt utvecklades så småningom beteckningen akvavit till att syfta på *ett kryddat och finare brännvin*. Basen i smaken utgörs av kummin eller dill men där det varit vanligt att komplettera med andra smaker. Denna variationsrikedom går tillbaka till gamla tiders skillnader mellan olika tillverkare, olika regionala förutsättningar och olika smakpreferenser. Fänkål förekommer i nästan alla äldre svenska recept, till skillnad från grannländerna.

Under 1600-talet var konsten att tillverka brännvin väl utspridd. Kopplingen till det farmaceutiska var fortfarande stark och kunskapsspridningen skedde samtidigt som apotekstrukturen bredde ut sig i städerna. På landsbygden var det istället prästerskapet som stod för destillationskunnandet. Under denna period präglades den svenska akvaviten av starka och mångfaldiga kryddor.

Under 1700-talet försvagas den farmaceutiska kopplingen och den svenska akvaviten får sin givna plats i kokböckerna. I en kokbok av Kajsa Warg från 1755 finns runt 20 recept. Det uppstår en yrkesgrupp med ensamrätt att destillera, vilket ytterligare lyfter kvaliteten.

Dagens klassiska karaktär fick den svenska akvaviten under 1800-talet. Då förbättrades destillationsmetoderna samtidigt som produktionen ökade och konkurrensen hårdnade. Detta ställde högre krav på destillatörerna som förfinade sina recept och vårdade sina varumärken, vilka nu kunde registreras hos svenska myndigheterna. Gemensamt för de bevarade recepten från denna tid är att de innehåller kummin och fänkål. Under denna tid läggs också grunden till kopplingen mellan akvavit och det svenska smörgåsbordet, vilken lever vidare än idag.

Under större delen av 1900-talet var produktionen av spritdrycker förbehållet ett statligt monopol i Sverige och akvavitutvecklingen förblev relativt statisk. Regleringen av tillverkningen skedde främst genom statens styrning av monopolet liksom genom statens avtal med Sveriges lantbrukare, i första hand genom 1934 års jordbruksavtal men också genom andra föreskrifter. Den skyddade beteckningen Svensk Akvavit infördes vid Sveriges anslutning till EU. I samband med detta föll också produktionsmonopolet.

Nutida status som svensk kultursymbol

Sedan produktionsmonopolet föll så har akvavitutvecklingen åter tagit fart och floran av produkter har mångfaldigats. Kunniga destillatörer tar avstamp i traditionerna men bidrar också till förnyelse. Många av dessa bär den svenska akvavits kvaliteter, vilket också visar sig i prestigefyllda medaljer och utmärkelser. I takt med utvecklingen växer också nya sätt att umgås runt akvaviten fram. Idag förekommer till exempel svensk akvavit både som tillbehör och som ingrediens i matrecept. Traditionen att tillverka egen akvavit har åter tagits upp av krögare och restauratörer runt om i landet. Den har ofta lokal anknytning och anpassas efter de lokala förhållandena och matkulturen. Den hittar också nya vägar i dryckessammanhang och förekommer inte bara som snaps, utan även som del i drinkar och cocktails där den bidrar med spännande och unik smak. Den svenska akvaviten är en ofta närvarande följeslagare i både nationella och internationella sammanhang och uppfattas ofta utgöra essensen av den svenska *dryckeskulturen*.

- Särskilda egenskaper som kan hänföras till geografiska området

De unika odlingsförhållandena i Sverige vad gäller klimat, jordmån och korta sommarmånader med långa dagar och ljusa nätter påverkar vilken typ av grödor och sädeslag som odlas, samt hur dessa måste tas om hand. Sverige ligger på den skandinaviska halvön. Klimatet varierar mellan landsändarna, men tack vare golfströmmen över Atlanten är klimatet mildare än på många andra platser på samma breddgrader. Vintrarna är kalla och mörka, medan sommarmånaderna bjuder mild värme och ljusa nätter. Svensk Akvavit är en dryck med starka traditioner i Sverige. Konsumentens upplevelse och förväntan på produkten är beroende av om man uppfattar produkten som traditionell och genuin. *Svensk Akvavits anseende är förknippat med en förväntan på att produkten ska vara svensk. Att Svensk Akvavit är svensk innefattar traditionellt dels att produktionen äger rum i Sverige, dels att råvarorna inklusive vatten och etylalkohol har svenskt ursprung.*

Europeiska unionens eller nationella/regionala bestämmelser

Förordning (EG) nr 110/2008

Sökande

Sverige

Tillägg till den geografiska beteckningen

-

Särskilda märkningsregler

Svensk Akvavit ska vara märkt med minst en av beteckningarna "Svensk Aquavit", "Svensk Akvavit" eller "Swedish Aquavit".

Genom att förbehålla den skyddade beteckningen Svensk Akvavit för sådan akvavit där varje steg i tillverkningsprocessen utförts i Sverige och enligt traditionella svenska krav minskas risken för att konsumenter vilseleds. För akvavit vars tillverkning har anknytning till Sverige, men där inte alla moment i kraven för Svensk Akvavit uppfylls, kvarstår möjligheten att ange anknytning till Sverige förutsatt att ursprungsmärkningsregler på respektive marknad uppfylls.

Hur man överklagar

FR-03

Vill du att beslutet ska ändras i någon del kan du överklaga. Här får du veta hur det går till.

Överklaga skriftligt inom 3 veckor

Tiden räknas oftast från den dag som du fick del av det skriftliga beslutet. I vissa fall räknas tiden i stället från beslutets datum. Det gäller om beslutet avkunnades vid en muntlig förhandling, eller om rätten vid förhandlingen gav besked om datum för beslutet.

För part som företräder det allmänna (till exempel myndigheter) räknas tiden alltid från beslutets datum.

Observera att överklagandet måste ha kommit in till domstolen när tiden går ut.

Vilken dag går tiden ut?

Sista dagen för överklagande är samma veckodag som tiden börjar räknas. Om du exempelvis fick del av beslutet måndagen den 2 mars går tiden ut måndagen den 23 mars.

Om sista dagen infaller på en lördag, söndag eller helgdag, midsommarafton, julafton eller nyårs-afton, räcker det att överklagandet kommer in nästa vardag.

Så här gör du

1. Skriv förvaltningsrättens namn och målnummer.
2. Förklara varför du tycker att beslutet ska ändras. Tala om vilken ändring du vill ha och varför du tycker att kammarrätten ska

ta upp ditt överklagande (läs mer om prövningstillstånd längre ner).

3. Tala om vilka bevis du vill hänvisa till. Förklara vad du vill visa med varje bevis. Skicka med skriftliga bevis som inte redan finns i målet.
4. Lämna namn och personnummer eller organisationsnummer.

Lämna aktuella och fullständiga uppgifter om var domstolen kan nå dig: postadresser, e-postadresser och telefonnummer.

Om du har ett ombud, lämna också ombudets kontaktuppgifter.
5. Skicka eller lämna in överklagandet till förvaltningsrätten. Du hittar adressen i beslutet.

Vad händer sedan?

Förvaltningsrätten kontrollerar att överklagandet kommit in i rätt tid. Har det kommit in för sent avvisar domstolen överklagandet. Det innebär att beslutet gäller.

Om överklagandet kommit in i tid, skickar förvaltningsrätten överklagandet och alla handlingar i målet vidare till kammarrätten.

Har du tidigare fått brev genom förenklad delgivning kan även kammarrätten skicka brev på detta sätt.

Prövningstillstånd i kammarrätten

När överklagandet kommer in till kammarrätten tar domstolen först ställning till om målet ska tas upp till prövning.

Kammarrätten ger prövningstillstånd i fyra olika fall.

- Domstolen bedömer att det finns anledning att tvivla på att förvaltningsrätten dömt rätt.
- Domstolen anser att det inte går att bedöma om förvaltningsrätten dömt rätt utan att ta upp målet.
- Domstolen behöver ta upp målet för att ge andra domstolar vägledning i rätts-tillämpningen.
- Domstolen bedömer att det finns synnerliga skäl att ta upp målet av någon annan anledning.

Om du *inte* får prövningstillstånd gäller det överklagade beslutet. Därför är det viktigt att i överklagandet ta med allt du vill föra fram.

Vill du veta mer?

Ta kontakt med förvaltningsrätten om du har frågor. Adress och telefonnummer hittar du på första sidan i beslutet.

Mer information finns på www.domstol.se.

HUR MAN ÖVERKLAGAR

Den som vill överklaga kammarrättens avgörande ska skriva till Högsta förvaltningsdomstolen. Skrivelsen ställs alltså till Högsta förvaltningsdomstolen *men ska skickas eller lämnas till kammarrätten*.

Överklagandet ska ha kommit in till kammarrätten *inom tre veckor* från den dag då klaganden fick del av beslutet. Om beslutet har meddelats vid en muntlig förhandling, eller det vid en sådan förhandling har angetts när beslutet kommer att meddelas, ska dock överklagandet ha kommit in inom tre veckor från den dag domstolens beslut meddelades. Tiden för överklagande för det allmänna räknas dock från den dag beslutet meddelades.

Om sista dagen för överklagande infaller på en lördag, söndag eller helgdag, midsommar-, jul- eller nyårsafton, räcker det att skrivelsen kommer in nästa vardag.

För att ett överklagande ska kunna tas upp i Högsta förvaltningsdomstolen krävs att *prövningstillstånd* meddelas. Högsta förvaltningsdomstolen lämnar prövningstillstånd om det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas eller om det finns synnerliga skäl till sådan prövning, såsom att det finns grund för resning eller att målets utgång i kammarrätten uppenbarligen beror på grovt förbiseende eller grovt misstag.

Om prövningstillstånd inte meddelas står kammarrättens beslut fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till Högsta förvaltningsdomstolen varför man anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla följande uppgifter;

1. den klagandes namn, person-/organisationsnummer, postadress, e-postadress och telefonnummer till bostaden och mobiltelefon. Dessutom ska adress och telefonnummer till arbetsplatsen och eventuell annan plats där klaganden kan nås för delgivning lämnas om dessa uppgifter inte tidigare uppgetts i målet. Om klaganden anlitar ombud, ska ombudets namn, postadress, e-postadress, telefonnummer till arbetsplatsen och mobiltelefonnummer anges. Om någon person- eller adressuppgift ändras är det viktigt att anmälan snarast görs till Högsta förvaltningsdomstolen
2. det beslut som överklagas med uppgift om kammarrättens namn, målnummer samt dagen för beslutet
3. de skäl som klaganden vill åberopa för sin begäran om att få prövningstillstånd
4. den ändring av kammarrättens beslut som klaganden vill få till stånd och skälen för detta
5. de bevis som klaganden vill åberopa och vad han/hon vill styrka med varje särskilt bevis.